

บทบาทของผู้แทนราษฎรในการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภู ระหว่าง พ.ศ.2536-2555*

Roles of Member of Parliament in the Developing Nongbua Lamphu, 1993-2012

นพพล อัครฮาต **

NopponAkahat

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้แทนราษฎรในการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภูระหว่าง พ.ศ.2536-2555 ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ที่เป็หรือเคยเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดหนองบัวลำภู และการเข้าร่วมสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องและสร้างข้อสรุปโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูลผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้แทนฯ ในการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภู สามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู 2) การสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปการ เช่น ถนน คลอง สะพาน ไฟฟ้า ฯลฯ 3) การให้ความช่วยเหลือประชาชนในกิจกรรมต่างๆ เช่น งานประเพณี งานบุญ งานศพ เป็นต้น 4) การสนับสนุนการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การให้คำแนะนำ การ

* บทความนี้ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมนำเสนอในการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 14 ณ ศูนย์ประชุมองค์การสหประชาชาติ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2555

** โฆษกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 1 เล่มที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2555)

ให้บทบาท การประสานงบประมาณ เป็นต้น และ 5) การให้ความช่วยเหลือหลังจากหมดตำแหน่งทางการเมือง เช่น การตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสังคม การเป็นผู้นำเครือข่ายประชาสังคม

คำสำคัญ:บทบาท, ผู้แทนราษฎร, จังหวัดหนองบัวลำภู

Abstract

This article aims to examine the role of the Member of Parliament in the developing Nongbua Lamphu during 1993-2012. It has been conducted by the qualitative methods and participation observation in the area. Then the validity of the data has been checked and drew a conclusion by classifying and systemizing the data. The research findings found that the role of the Member of Parliament in the developing Nongbua Lamphu can be classified into 5 categories as follows; 1) Pushing of Nongbua Lamphu Provincial Status Act 2) The constructions of Infrastructures and other public assistance 3) Helping local activities such as traditional festivals, making merit activities or funeral rites, etc. 4) Supporting local politics such as giving suggestion, delegating some roles or budgetary coordination, etc. 5) Giving assistances when the member's term was over such as setting the foundation supporting the society, being a civil society network leader, etc.

Key Word: Roles, Member of Parliament (MP), Nongbua Lamphu

บทนำ

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง (ค.ศ.1939-1945) ลึ้นสุดลง ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ เห็นพ้องต้องกันว่าประชาธิปไตยคือการระบอบการเมืองการปกครองที่พึงปรารถนาที่สุด โดยประชาธิปไตยแบบที่ประเทศทั้งหลายใฝ่ฝันที่จะบรรลุหรือได้มานี้เป็นประชาธิปไตยสมัยใหม่ (Modern Democracy) ซึ่งเมื่อกล่าวให้เจาะจงขึ้นก็เรียกว่า เสรีประชาธิปไตย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2555: 8) การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตยหรือประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้แทนฯ ซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนคัดสรรให้ทำหน้าที่เป็นตัวจักรสำหรับการขับเคลื่อนสังคมการเมือง เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แม้จะเป็นการปกครองที่เข้าใจตรงกันว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่ประชาชนในรัฐสมัยใหม่ (Modern-State) ต่างมีภาระหน้าที่และความจำเป็นที่สลับซับซ้อนแตกต่างกันไป จึงไม่สามารถที่จะเข้าไปใช้อำนาจของตนได้โดยตรง ทำให้ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองแบบตัวแทนหรือผู้แทน (Representative system) กล่าวคือ ประชาชนจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่า “ผู้แทนราษฎร” เข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาซึ่งเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนและมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของประชาชน ผ่านการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะแม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ.2550 ก็ระบุไว้ในมาตรา 72 บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของชนชาวไทยที่จะต้องออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเลือกตั้งจึงถือเป็นหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (พัฒนา เรือนใจดี, 2553) แม้ประเทศนั้นจะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะในระบอบรัฐสภาหรือประธานาธิบดีก็ตาม ก็คงไม่มีความหมายอันใด หากกระบวนการในการได้มาซึ่งอำนาจการเมืองมิได้มาจากการเลือกตั้ง และเหนือสิ่งอื่นใดก็ควรเป็นการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม เปิดโอกาส

ให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนตามเจตจำนงของตนอย่างอิสระ สอดคล้องกับหลักการที่ว่าประชาชนคือเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและการเลือกตั้งก็คือวิธีการเพื่อใช้แสดงออกถึงเจตจำนงในการเลือกสรรผู้ปกครองของตนและเป็นกิจกรรมที่ใช้สร้างความชอบธรรมในขึ้นไปสู่อำนาจการปกครองได้เป็นอย่างดีทั้งนี้ผู้แทนฯ จะมีประสิทธิภาพหรือไม่ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับประชาชน หากประชาชนให้ความไว้วางใจผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นก็จะได้เป็นผู้แทนฯ ของประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งมีโอกาสในการเจริญเติบโตและสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนให้สูงขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระบบผู้แทนฯ สิ่งสำคัญที่สุดคือการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่เป็นผู้แทนฯ ซึ่งสามารถทำให้ประชาชนใช้สิทธิลงคะแนนเสียงให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ซึ่งการศึกษาในบทความชิ้นนี้เชื่อว่า การทำความเข้าใจบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยรูปแบบรัฐสภาอย่างเช่นของไทยให้เข้มแข็ง โดยมีการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้ผู้แทนฯ ที่มีมีความรู้ความสามารถเพื่อแสดงบทบาททางด้านการใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน รวมถึงการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญเติบโตเป็นสถาบัน (Institutional) ที่มั่นคงสืบไป

บทบาทของผู้แทนราษฎรในการพัฒนา

สำหรับประเทศไทย ถ้าพิจารณาการศึกษาที่เกี่ยวกับผู้แทนฯ ที่มาจากการเลือกตั้งที่ผ่านๆ มาย่อมถือว่าตัวผู้แทนฯ เป็นผู้ที่มีอำนาจในทางนิติบัญญัติและบริหารซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว, 2525: 214)

1. ทำหน้าที่ออกกฎหมาย เพื่อใช้เป็นหลักหรือกรอบในการบริหารประเทศ

2. ทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา หรือปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด ตลอดจนเพื่อให้รัฐบาลปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนอีกด้วย

3. ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลในระบบรัฐสภานั้น สมาชิกฝ่ายเสียงข้างมากในสภาจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ

4. ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำความต้องการของประชาชนไปเสนอให้รัฐบาลได้ทราบและนำนโยบายของรัฐบาลไปสื่อสารให้ประชาชนทราบ

5. ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนโดยมีหน้าที่สอดส่องดูแลและคอยไต่ถามความทุกข์ความสุขของราษฎร และหมั่นไปเยี่ยมเยียนราษฎรที่เลือกตนขึ้นมาหากประชาชนเดือดร้อนหรือมีความต้องการใดๆ ก็จะได้ให้รัฐบาลหาทางช่วยเหลือ

สำหรับ กนก วงษ์ตระหง่าน (2530: 59-60) ได้กล่าวถึงบทบาทในการเป็นผู้แทนฯ โดยแยกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นตัวแทนของผู้ออกสิทธิเลือกตั้งที่เลือกตนเป็นผู้แทนฯ ดังนั้นจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตของตน กล่าวคือ การทำหน้าที่และบทบาทของผู้แทนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความพอใจ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน เพราะฉะนั้น ผู้แทนคือตัวแทนของเขตเลือกตั้ง

2. เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนรวม เป็นตัวแทนที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม คือ เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งว่าเป็นบุคคลที่มีมโนธรรม สำนึกในความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ มีวิจรรณญาณที่ดี ต้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ดังนั้นผู้แทนมีความเป็นอิสระจากเงื่อนไขที่จะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน

จากความสำคัญและบทบาทของผู้แทนฯ ข้างต้น จึงทำให้ผู้เขียนจะนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในบทความชิ้นนี้ กล่าวคือ การศึกษาคำนี้ใช้แนวการศึกษา

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 1 เล่มที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2555)

การเป็นผู้แทนฯ ในเขตเลือกตั้งที่ต้องมีบทบาทต่างๆ ในการรักษาความเป็นตัวแทนของราษฎรในเขตเลือกตั้ง และแนวการศึกษาการปฏิบัติตนในฐานะผู้แทนฯ ที่มาจากเขตเลือกตั้งในการมีบทบาทในรัฐสภามาทำการศึกษาซึ่งโยงถึงการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งด้วย

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภูระหว่างช่วง พ.ศ.2536-2555

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ใช้การศึกษามองมุมของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูตั้งแต่ พ.ศ.2536 จนถึง พ.ศ.2555 ซึ่งเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้แทนฯแต่ละคนนั้นเสนอภาพการแสดงบทบาทของตนในฐานะเป็นผู้แทนฯ ของจังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งจะเสนอในแง่ของการพัฒนาพื้นที่เป็นสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ (Participation Observation) ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงปีการศึกษา พ.ศ.2554

ทำการตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลเดียวกันจากผู้ให้ข้อมูลหลายคน เพื่อให้แน่ใจว่าเป็นข้อมูลที่ต้องการ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปตามแนวทางของสุงาค์ ฉันทวนิช (2542: 131-152) ซึ่งประกอบด้วย

การวิเคราะห์แบบอุปนัยการจำแนกชนิดของข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

บริบททางการเมืองของจังหวัดหนองบัวลำภู

เพื่อเป็นการปูฐานความเข้าใจทางการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งได้แยกการปกครองออกมาจากจังหวัดอุดรธานีเมื่อ พ.ศ.2536 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยเพิ่งพ้นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 และเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งจังหวัดหนองบัวลำภูได้มีโอกาสจัดการเลือกตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตทั้งจังหวัดมี ส.ส. ได้ 3 คนผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายไพรัชชิต พรคกิจสังคม, นายไชยา พรหมา พรรคชาติพัฒนา และนายสรชาติ สุวรรณพรหม พรรคความหวังใหม่ ต่อมา มีการเลือกตั้งครั้งที่ 2 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตทั้งจังหวัดมี ส.ส. ได้ 3 ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายสรชาติ สุวรรณพรหม, นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ และนายพิชาญ พิบูลย์วัฒนวงศ์ ซึ่งทั้งสามคนสังกัดพรรคความหวังใหม่ ต่อมาครั้งที่ 3 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2543 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตทั้งจังหวัดมี ส.ว. ได้ 2 คนผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายธวัชชัย เมืองนาง และนายสามารถ รัตนประทีปพร ต่อมาครั้งที่ 4 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งๆ ละ 1 คนทั้งจังหวัดมี 3 เขตเลือกตั้งมี ส.ส. ได้ทั้งสิ้น 3 คนซึ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอโนนสัง 5 ตำบลได้ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ พรรคไทยรักไทย เป็นผู้แทนฯ, เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอศรีบุญเรือง

อำเภอโนนสัง 5 ตำบล และอำเภอนาวัง 4 ตำบล ได้ นายไชยา พรหมา พรคเสริธรรม เป็นผู้แทนฯ และเขตเลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา และอำเภอนาวัง 1 ตำบล ได้ นายวิชัยสามิตร พรคไทยรักไทย เป็นผู้แทนฯ ต่อมาครั้งที่ 5 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งๆ ละ 1 คนทั้งจังหวัดมี 3 เขตเลือกตั้งมี ส.ส. ได้ 3 คนซึ่งผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ เป็นผู้ที่เคยได้รับเลือกเหมือนกับการเลือกตั้งครั้งที่ 4 ต่อมาครั้งที่ 6 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2549 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งๆ ละ 1 คนทั้งจังหวัดมี 3 เขตเลือกตั้งมี ส.ส. ได้ 3 คนซึ่งแม้ภายหลังศาลรัฐธรรมนูญจะประกาศให้การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นโมฆะ แต่สำหรับการศึกษาค้างนี้ต้องการนำผลการเลือกตั้งมาแสดงเพื่อประกอบการทำความเข้าใจบริบททางการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภูได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนฯ เป็นผู้ที่เคยได้รับเลือกเหมือนกับการเลือกตั้งครั้งที่ 4 และ 5 แต่มีการเปลี่ยนแปลงในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งพรรคไทยรักไทยส่งนายพิษณุ หัตตสงเคราะห์ ลงสมัครเพื่อให้นายกิตติศักดิ์ หัตตสงเคราะห์ ซึ่งเป็นบิดาของนายพิษณุ และมีความอาวุโสทางการเมืองไปลงสมัครในระบบบัญชีรายชื่อต่อมาครั้งที่ 7 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2549 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตทั้งจังหวัดมี ส.ว. ได้ทั้งสิ้น 2 คน ซึ่งผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นางอนงค์วิญา สาริบุตร และนางจรัสลักษณ์ รัตนประทีปพร ซึ่งทั้งสองคนแม้จะได้รับการเลือกตั้งและได้รับรองให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาแต่ก็ไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้แทนฯ เลยเนื่องจากเกิดวิกฤติทางการเมืองจนนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 อันเป็นผลทำให้คณะรัฐประหารประกาศให้สมาชิกวุฒิสภาที่มีอยู่หมดวาระลงเป็นผลให้ผู้แทนฯ ทั้งสองคนไม่ได้ทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภาต่อมาครั้งที่ 8 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบรวมเขตทั้งจังหวัดมี ส.ส. ได้ทั้งสิ้น 3 คน ซึ่งผู้ที่

ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายไชยา พรหมา, นายวิชัย สามิตร และนายพิษณุ หัตถสงเคราะห์ ทั้งสามคนสังกัดพรรคพลังประชาชน ต่อมาครั้งที่ 9 เป็นการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2551 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้ง แบบรวมเขตทั้งจังหวัดมีส.ว. ได้ทั้งสิ้น 1 คนซึ่งผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนฯ ได้แก่ นายรักพงษ์ณ อุบล และการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาคครั้งนี้คือ ครั้งที่ 10 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 การเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งๆ ละ 1 คนทั้งจังหวัดมี 3 เขต เลือกตั้งมี ส.ส. ได้ทั้งสิ้น 3 คนคนซึ่งเขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอโนนสัง 5 ตำบล ได้ นายพิษณุหัตถสงเคราะห์ พรรคเพื่อไทย เป็นผู้แทนฯ, เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอโนนสัง 5 ตำบล และ อำเภอนาวัง 4 ตำบล ได้ นายไชยา พรหมา พรรคเพื่อไทย เป็นผู้แทนฯ และเขต เลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วยพื้นที่อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา และอำเภอนาวัง 1 ตำบล ได้ นายวิชัยสามิตร พรรคเพื่อไทย เป็นผู้แทนฯซึ่งผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นใน จังหวัดหนองบัวลำภูทั้ง 10 ครั้ง

บทบาทในการพัฒนาจังหวัด

ในการนำเสนอบทบาทของผู้แทนฯ หนองบัวลำภูในการพัฒนาพื้นที่จังหวัด หนองบัวลำภูนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอในประเด็นสำคัญๆ จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาซึ่งประกอบด้วย

1. บทบาทการผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู
2. บทบาทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปการ
3. บทบาทการช่วยเหลือประชาชน
4. บทบาทการสนับสนุนการเมืองในระดับท้องถิ่น
5. บทบาทในช่วงหลังจากหมดวาระทางการเมือง

1. บทบาทการผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู

พระราชบัญญัติจัดตั้งหนองบัวลำภู ถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2536 ซึ่งขณะนั้นพื้นที่หนองบัวลำภู อยู่ในเขตเลือกตั้งของจังหวัดอุดรธานีซึ่งมีผู้แทนฯ ที่สำคัญ ได้แก่ นายประจวบ ไชยสาส์น, นายรักเกียรติ สุขธนะ, นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย, นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์, นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, นายไชยา พรหมา และนายไพรัช นุชิต เป็นต้นซึ่งมีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี การเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีขณะนั้น เพราะหากมีการจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นเขตเลือกตั้งของบรรดานักการเมืองจะเปลี่ยนไปซึ่งมีผลกระทบต่อการที่จะได้เป็นผู้แทนฯ ด้วย ทั้งนี้ เรื่องการผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้นเป็นมติที่เห็นชอบร่วมกันของ ส.ส. อุดรธานีส่วนใหญ่ (ไชยา พรหมา, 2555) โดยเหตุที่หนองบัวลำภูต้องการเป็นจังหวัดขึ้นเพราะประชาชนชาวหนองบัวลำภูต้องการจังหวัดเป็นของตนเอง (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2555) ส่วนปัจจัยด้านการเมืองอาจเป็นเพราะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น มีความต้องการแยกพื้นที่ซึ่งเคยตกอยู่ในเขตอิทธิพลของ ส.ส. อุดรธานี (สรชาติ วิชยสุวรรณพรหม, 2555) ทำให้บทบาทของผู้แทนฯ ที่สนับสนุนเรื่องนี้มีความแตกต่างกัน เพราะมีทั้งผู้ที่เห็นว่าตนได้รับประโยชน์และเป็นเรื่องที่ขัดผลประโยชน์ของแต่ละคน

หากจะกล่าวถึงบทบาทของผู้แทนฯ ที่มีส่วนในการผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูในทุกขั้นตอนของกระบวนการทางรัฐสภานั้น นายไพรัช นุชิต ส.ส. พรรคกิจสังคมขณะนั้น ได้มีส่วนร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอุดรธานี สนับสนุนการเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา หลังจากมีมติรับหลักการ ก็เข้าสู่วาระที่ 2 ขั้นการพิจารณาเรียงมาตราโดยกรรมาธิการวิสามัญซึ่งมีการแต่งตั้งคนที่มีได้เป็น ส.ส. เข้ามาเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยซึ่งหนึ่งในนั้นคือ นายพิษณุ หัตถสงเคราะห์ บุตรชายที่ของนายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ซึ่งเป็น ส.ส. พรรคชาติไทยและผู้แทนคนสำคัญที่กล่าวว่า “ฉันเป็นคนร่างเองนะญัตติตัวนี้ ตอน

แรกเค้าจะไม่ให้ตั้งเพราะจำนวนอำเภอไม่ครบ ฉันทก็ประสานไปที่กระทรวงมหาดไทย ให้ตั้งกิ่งอำเภอนาวัง รอไฉไล จังหวัดหนองบัวลำภูจึงมี 5 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ครบตามเกณฑ์ที่จะจัดตั้งเป็นจังหวัด” (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2555) ซึ่งในวาระนี้ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 15 คน ปรากฏว่าเมื่อมีการลงมติให้ผ่านร่างพระราชบัญญัติผลปรากฏว่ามีกรรมการเห็นด้วย 8 เสียงและไม่เห็นด้วย 7 เสียงซึ่งก็เป็นมติที่ถือว่าฉิวเฉียดมากสำหรับการที่หนองบัวลำภูจะได้หรือไม่ได้จัดตั้งเป็นจังหวัดหลังจากนั้นก็ เข้าสู่วาระ 3 ขึ้นอนุมัติร่างพระราชบัญญัติ ปรากฏว่าในวันที่มีการพิจารณาซึ่งเตรียมเข้าสู่การพิจารณาร่วมกับร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว และร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ ปรากฏว่าเกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นอันมาจากร่างฯ ของหนองบัวลำภูที่ผ่านวาระ 2 แล้วไม่ถูกจัดเข้าอยู่ในระเบียบวาระการประชุมในวันนั้นเมื่อนายไพรัช นุชิต ทราบเหตุดังกล่าวก่อน จึงดำเนินการอย่างเร่งรีบเพื่อไปขอคำแนะนำจากสมาชิกรัฐสภาคนอื่นๆ เพื่อช่วยผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูได้เข้าสู่ระเบียบการพิจารณาวาระชั้นอนุมัติของสภาในวันนั้น สุดท้ายประธานรัฐสภาในขณะนั้น คือ นายมารุต บุณนาค จึงแนะนำให้นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย อธิบดีรัฐมนตรีและส.ส.อุดรธานี สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วยปากเปล่าเข้าสู่การพิจารณาในวันนั้นได้ โดยมีนายไพรัช นุชิต อภิปรายสนับสนุน แต่ก็ถูก ส.ส. อุดรธานีที่ต่อต้านได้ใช้เครือข่ายและสมัครพรรคพวกของตนอภิปรายคัดค้านตลอด จนกระทั่งเกือบถึงเที่ยงคืนของวันนั้นร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูจึงผ่านวาระ 3 ไปได้ ซึ่งถือเป็นจังหวัดสุดท้ายที่ผ่านจากการพิจารณาอนุมัติ จากการทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรดังกล่าวก็ถือเป็นความภูมิใจบรรดาผู้แทนหลายคนมีโอกาสดังกล่าวได้ช่วยผลักดันพระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่นั้นจนประสบความสำเร็จ (ไพรัช นุชิต, 2555)

2. บทบาทการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปการ

โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปการ เช่น ถนน ถนนทาง ลำคลอง ไฟฟ้า ประปา ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูนั้นถือเป็นงานสำคัญมากจากการศึกษาพบว่าผู้แทนฯ หนองบัวลำภูมีความเข้าใจพื้นที่ดีว่า หนองบัวลำภู เป็นจังหวัดที่ประชาชนยากจนในประเทศไทย เหตุผลประการสำคัญเพราะลักษณะหลายๆ อย่างของจังหวัด หนองบัวลำภูที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาให้เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและมีรายได้เฉลี่ยประชากรตามเกณฑ์เฉลี่ยของประชากรทั่วประเทศ ในจุดนี้ผู้แทนฯ แต่ละคน ต่างมีบทบาทในการพัฒนาและปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปการที่แตกต่างกันไป ดังนี้

ในสมัยเริ่มแรกเมื่อมีการจัดตั้งจังหวัดในช่วง พ.ศ.2536-2539 การวางผังเมือง และโครงข่ายถนนหนทางเป็นหน้าที่ของผู้แทนฯ ในสมัยนั้นซึ่งประกอบด้วย นายไพรัช นุชิต, นายไชยา พรหมา, นายสรชาติ สุวรรณพรหม และนายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ซึ่งได้วางแผนให้มีการสร้างถนนเลียบเมืองหนองบัวลำภู ขยายถนน 4 ช่องจราจรจากตัวจังหวัดอุดรธานีมาที่ตัวจังหวัดหนองบัวลำภู มีการขยายถนนช่วงที่ตัดผ่านภูเขาภูพานระยะทาง 12 กิโลเมตรใหม่ ให้มีความสะดวก ลดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น (นายสรชาติ สุวรรณพรหม, 2555) นอกจากนั้นในอดีต มีการใช้งบประมาณจังหวัดที่มีการกำหนดโควตาให้แก่ ส.ส. ทุกคนๆ ละ 20 ล้านบาทสำหรับนำไปใช้พัฒนาพื้นที่จังหวัดตนเอง บรรดาผู้แทนฯ ก็นำเงินดังกล่าวมาทำการก่อสร้างถนนหนทาง สร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก ขยายไฟฟ้าไปยังหมู่บ้านต่างๆ จนครบทุกหมู่บ้านในช่วงนั้น ซึ่งถือว่าเป็นบรรดาผู้แทนฯ หนองบัวลำภูในช่วงแรกๆ ก็มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ที่ชาวบ้านรู้จักจนถึงปัจจุบันหลายคน (ไพรัช นุชิต, 2555)

สำหรับบรรดาผู้แทนฯ ในปัจจุบันของจังหวัดหนองบัวลำภูก็ได้อภิปรายในสภาฯ ผลักดันให้มีการขุดสระในไร่นาของเกษตรกรที่อยู่นอกเขตชลประทานซึ่งรวมจังหวัดหนองบัวลำภูทั้งจังหวัดด้วย ให้คณะรัฐมนตรีอนุมัตินโยบายดังกล่าวซึ่งปรากฏว่าปีงบประมาณ พ.ศ.2556 รัฐบาลได้อนุมัติให้มีการขุดสระในไร่นาของเกษตรกรที่อยู่

นอกเขตชลประทานได้ 80,000 บ่อ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูด้วย (พิชณู หัตถสงเคราะห์, 2555) นอกจากนั้นยังได้อภิปรายงบประมาณในสภาฯ พ.ศ.2556 เพื่อของบประมาณขยายถนนสายหนองบัวลำภู -เลย ซึ่งผ่านพื้นที่โรงงานน้ำตาล โรงโม่หิน และโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรของจังหวัด หากมีการขยายถนนดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่ใช้สัญจร รวมทั้งรถขนส่งผลผลิตทางการเกษตร และรถบรรทุกที่ใช้เส้นทางประจำซึ่งปัจจุบันก็มีการอนุมัติและปัจจุบัน (2556) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง

นอกจากถนนสายหลักหรือทางหลวงแผ่นดินที่มีเพียง 3 สายหลัก ได้แก่ สายอุดรธานี-หนองบัวลำภู-เลย, สายชุมแพ-ศรีบุญเรือง-หนองบัวลำภู และสายขอนแก่น-เขื่อนอุบลรัตน์-หนองบัวลำภู ในสมัยที่นายสามารถ รัตนประทีปพร ดำรงตำแหน่ง ส.ว. ได้เชิญนายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม มาร่วมประชุม โดยเฉพาะในพื้นที่ พร้อมเชิญอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและอธิบดีกรมทางหลวงชนบทมาร่วมประชุมด้วย ซึ่งวัตถุประสงค์หลักคือต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันที่จะพัฒนาถนนเชื่อมระหว่างอำเภอศรีบุญเรืองไปยังอำเภอนากลางระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตรซึ่งเดิมอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการดูแล แต่ปัญหาของการที่ให้ท้องถิ่นดูแลคือไม่มีงบประมาณบำรุง นายสามารถ รัตนประทีปพร จึงต้องการโอนถนนเส้นนี้กลับไปให้กรมทางหลวงชนบทดูแลเพื่อจะได้มีงบประมาณบำรุงสม่ำเสมอตลอดทั้งปีและอำนวยความสะดวกให้แก่พี่น้องประชาชนในการใช้สัญจรไปมาระหว่างกัน ซึ่งก็ประสบความสำเร็จที่ประชุมด้วยเห็นชอบและให้กรมที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม ทำให้ปัจจุบัน (พ.ศ.2556) ถนนดังกล่าวสามารถใช้ได้ทุกฤดูกาล มีขนาดความหนาและพื้นผิวของถนนตามมาตรฐานของทางหลวงชนบททั่วไป (สามารถ รัตนประทีปพร, 2555)

ส่วนเรื่อง น้ำ เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับชาวหนองบัวลำภู เพราะเป็นจังหวัดที่พื้นที่ไม่อยู่ในเขตชลประทาน ไม่มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน มีเพียงลำห้วยสายเล็กๆ

ไหลผ่าน และมีทะเลสาบเขื่อนอุบลรัตน์ที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ ทำให้จังหวัดประสบปัญหาภัยแล้งทุกปีบรรดาผู้แทนฯ ที่สนใจและวางแผนการพัฒนาระบบน้ำของจังหวัด ได้แก่ นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ที่เคยอภิปรายให้มีการขุดลอกและวางระบบการบริหารน้ำในลำพะเนียงซึ่งเป็นลำห้วยที่ไหลผ่านหลายอำเภอของจังหวัด เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาการเกษตรและคุณภาพชีวิตของชาวหนองบัวลำภู ซึ่งในสมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้อนุมัติงบประมาณดำเนินการขุดลอก และสร้างฝายกันเป็นระยะๆ ตลอดความยาวของลำพะเนียงกว่า 150 กิโลเมตร ด้วยงบประมาณ 400 ล้าน แต่กรมชลประทาน กลับดำเนินการให้เพียงแค่ 39 ล้านบาท ทำให้โครงการที่วางแผนและได้รับอนุมัติไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในสมัยนั้น ต่อมาในสมัยรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงผลักดันต่อในขณะที่นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม (สิงหาคม 2554-มกราคม 2555) ซึ่งได้ดำเนินการจัดสรรเพิ่มตำแหน่งเจ้าหน้าที่และจัดตั้งสำนักงานเจ้าท่าจังหวัดหนองบัวลำภูขึ้นเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงคมนาคมเพื่อจะรองรับภารกิจในการพัฒนาลำพะเนียงตามแผนการเดิมโดยเฉพาะ ซึ่งปัจจุบัน (พ.ศ.2556) โครงการลำพะเนียงก็อยู่ในความพยายามที่จะผลักดันให้ประสบความสำเร็จให้ได้ (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2555)

3. บทบาทการช่วยเหลือประชาชน

บทบาทของผู้แทนฯ ในประเด็นนี้หมายถึงการลงพื้นที่ของผู้แทนฯ หรือตัวแทนเพื่อเป็นประธานฯหรือเป็นผู้ร่วมงานกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่งานบุญประเพณี งานบวช งานศพ หรืองานอื่น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าทุกวันพฤหัสบดีตอนเย็นหรือวันศุกร์ตอนเช้า ผู้แทนฯ หนองบัวลำภู ต้องเดินทางจากกรุงเทพมหานครหลังเสร็จภารกิจการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามปกติกลับไปจังหวัดหนองบัวลำภูเพื่อให้ชาวบ้านที่ต้องการเข้าพบได้มีโอกาสเข้าพบและปรึกษาขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้เพราะผู้แทนฯ ส่วนใหญ่ต่างเข้าใจบริบทของสังคมการเมืองในพื้นที่ของตนเป็นอย่างดี

ที่จะต้องเป็นคนทำงานให้ชาวบ้าน มากกว่าการรอออกหน้าจ้อโทรทัศน์ที่มีการถ่ายทอดสดเวลาที่มีการอภิปรายในสภา เพราะชาวบ้านในพื้นที่ไม่ค่อยมีเวลาได้ดูการถ่ายทอดสด ทำให้ผู้แทนฯ ของจังหวัดจึงไม่มีบทบาทในสภาฯ เหมือนนักการเมืองหรือผู้แทนฯ จากที่อื่น โดยเฉพาะผู้แทนฯ ภาคใต้ที่อาศัยฐานคะแนนจากการเป็นดาวสภาหรือนักอภิปรายในสภา (วิชัย สามิตร, 2555) เพราะหากผู้แทนฯ หนองบัวลำภูทำเช่นนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะแท้ที่จริงชาวบ้านต่างชื่นชอบผู้แทนฯ ที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน ไปไหนมาไหนเห็นหน้าค่าตาตลอด มี่งานหรือกิจกรรมอะไรได้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีตัวอย่างที่เห็นได้จากผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

กรณี ส.ส.ไชยา พรหมา ได้อาศัยการลงพื้นที่เพื่อพบปะชาวบ้านเป็นประจำ เพื่อให้ชาวบ้านเห็นหน้า จำหน้า ส.ส.ไชยา ได้และรู้จักตัวตนของ ส.ส.ไชยา ที่เป็นคนพูดเก่ง มีหลักการน่าเชื่อถือ โดยพยายามทำให้ภาพของ ส.ส.ไชยาเป็นเหมือนสินค้าที่มีการซื้อขายกันในตลาดทั่วไป เช่น ยี่ห้อยาสระผม ยี่ห้อผงซักฟอก เป็นต้น เพราะเมื่อถึงคราวเลือกตั้งครั้งใด ชาวบ้านก็จะนึกถึงยี่ห้อของผู้สมัครเมื่อจะทำการลงคะแนนเสียงให้ เป็นคนแรกนอกจากนี้เขายังได้ให้เบอร์โทรศัพท์ส่วนตัวที่ตนใช้เป็นประจำ ตั้งแต่ลงสมัครผู้แทนฯ ครั้งแรกในปี พ.ศ.2535 ซึ่งปัจจุบันยังคงใช้อยู่และแจกให้กับชาวบ้านทั่วไปในพื้นที่เขตเลือกตั้งเพื่อให้ติดต่อมาที่เขาได้โดยตรงหากมีปัญหาหรือขอความช่วยเหลืออะไรหรือหากเขาไม่อยู่ก็สามารถไปพบภรรยาของเขาได้ที่ร้านขายของภายในตลาดอำเภอศรีบุญเรือง ซึ่งภรรยาของเขาสามารถทำหน้าที่แทนและตัดสินใจแทนเขาได้ทุกเรื่อง เป็นคนคอยประสานงานเรื่องต่างๆและคอยช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมต่างๆในพื้นที่เขตเลือกตั้งแทนเขา (ไชยา พรหมา, 2555)

กรณี ส.ส.พิษณุทัตถสงเคราะห์ จะมีทีมงานผู้ช่วย ส.ส. ในพื้นที่เป็นผู้คอยดูแลและพบปะชาวบ้านในพื้นที่เป็นประจำ ซึ่งจากการสังเกตในพื้นที่ก็จะพบว่า ทีมงานผู้ช่วย ส.ส.พิษณุ ในพื้นที่เขตเลือกตั้งจะมีการจัดองค์กรการทำงานที่ชัดเจน มีการเปิดบ้านพักเป็นศูนย์ประสานงานพรรคการเมืองและเป็นสถานที่พบปะแลกเปลี่ยนของชาวบ้าน หัวคะแนน และผู้ที่ต้องการเสนอปัญหากับผู้แทนฯ ซึ่งนายพิษณุ เองจะ

กลับไปบ้านพักดังกล่าว ในช่วงวันเสาร์- อาทิตย์เพราะเวลาส่วนใหญ่จะทำงานในส่วนของผู้แทนราษฎรที่รัฐสภา กรุงเทพฯ ซึ่งงานหรือกิจกรรมหลักๆ ที่ให้ความช่วยเหลือชาวบ้านในเขตเลือกตั้ง คือ การช่วยงานบุญต่างๆของชาวบ้าน โดยเฉพาะงานศพตามที่ได้แจ้งความจำนงค์ผ่านหัวคะแนนในหมู่บ้านหรือคนที่เคยได้รับการช่วยเหลือลักษณะเดียวกันมาก่อนในละแวกเดียวกัน (พิชญ์ หัตถสงเคราะห์, 2555)

ส่วน นายวิชัย สามิตร นั้นจะเป็นผู้ที่ชอบทำการเกษตร เวลาว่างจากการประชุมสภาที่กรุงเทพฯ จะกลับพื้นที่เพื่อคุมนครไถ่ คุมนงานในสวนในไร่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านเห็นจนเคยชิน ว่าภาพของนายวิชัย สามิตร นั้นคือภาพของชายวัยกลางคนสวมเสื้อยืดสวมกางเกงขาสั้น ผ้าวางมาผูกเอว สวมหมวกขาวนา เดินอยู่กลางไร่นาเพื่อคุมนงานด้านการเกษตร ซึ่งจากบุคลิกดังกล่าวทำให้คนที่เขาหาเขาไม่คิดว่าตนจะเข้าไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ที่จะต้องมีการติดต่อในการขอเข้าพบเพื่อปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือเรื่องต่างๆ ดังนั้นความง่ายและติดติดดังกล่าวจึงกลายเป็นที่มาของคะแนนเสียงในการเลือกตั้งครั้งต่างๆ นอกจากนี้นายวิชัยยังเป็นผู้นำเกษตรกรในละแวกอำเภอนากลางให้หันมาทำการเกษตรด้วยวิธีการใหม่ๆ เช่น เป็นคนริเริ่มนำปาล์มน้ำมันมาปลูกในเขตจังหวัดหนองบัวลำภูแทนการปลูกอ้อยโรงงาน หรือการทำสวนปลูกยางพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดหนองบัวลำภูไม่มีความรู้เรื่องการกรีด ทำให้นายวิชัยได้ทดลองปลูกปาล์มน้ำมันขึ้นในพื้นที่ของตนก่อนซึ่งพบว่าลงทุนไม่มากเหมือนอ้อยและไม่ลำบากเหมือนยาง และได้ผลกำไรค่อนข้างดี จึงมีชาวบ้านบางส่วนเริ่มหันมาทำการปลูกปาล์มน้ำมันตามนายวิชัยมากขึ้น (วิชัย สามิตร, 2555)

4. บทบาทการสนับสนุนการเมืองในระดับท้องถิ่น

ในการเมืองท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่จะไม่ขึ้นตรงต่อผู้แทนราษฎรหรืออาศัยฐานเสียงของผู้แทนฯ ในเขตเลือกตั้งต่างๆ อย่างเปิดเผย เพราะจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นสนามการเมืองขนาดเล็ก แต่อย่างไรก็ตาม

นักการเมืองท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จทางการเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภูต่างอาศัยการเข้าหาหรือขอคำปรึกษาจากบรรดาผู้แทนฯ ในพื้นที่ด้วยกันทั้งนั้น เช่น ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูครั้งล่าสุด (สิงหาคม พ.ศ. 2555) นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ ได้ให้คำปรึกษาและอนุญาตให้นายแพทย์ศราวุธ เพชรพนมพร ใช้บ้านพักของ ส.ส.พิษณุ หัตถสงเคราะห์ บุตรชายซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานพรรคเพื่อไทยจังหวัดหนองบัวลำภู เขต 1 เป็นที่ใช้ประชุมบรรดาหัวหน้าและผู้นำผู้สนับสนุน เป็นต้น (กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์, 2555) แต่ในบรรดาผู้แทนฯ หนองบัวลำภูส่วนใหญ่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองในระดับเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะถือคติร่วมกันว่าชาวบ้านเป็นคนเลือกผู้แทนฯ มา ไม่ได้ให้ผู้แทนฯ ไปเลือกคนที่จะไปเป็นนายกฯ เทศบาล หรือนายกฯ อบต. ให้ เพราะหากผู้แทนเข้าไปเกี่ยวข้องจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนผู้สนับสนุนของผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นทั้งสองฝ่ายซึ่งทั้งหมดต่างเป็นฐานเสียงของตนอยู่ก่อน ดังนั้นการเข้าไปเกี่ยวข้องยิ่งทำให้เสียฐานเสียงของตนและทำให้เกิดข้อครหาจากการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวว่าการช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นหลังการเลือกตั้งในการช่วยประสานงานด้านงบประมาณ หรือการพาไปพบคณะกรรมการในสภาเพื่อให้การสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

แม้ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือโดยเปิดเผยในช่วงเลือกตั้ง แต่ผู้แทนฯ ของหนองบัวลำภูส่วนใหญ่ต่างมีเครือข่ายและฐานเสียงที่อาศัยนักการเมืองท้องถิ่น จึงหนีไม่พ้นที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวเลย ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่การสร้างเครือข่ายกับนักการเมืองระดับท้องถิ่น เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น นายวิชัย สามิตร จะให้บทบาทกับบุคคลที่สนใจที่จะสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่างๆ ตามที่มีการเลือกตั้งในท้องถิ่นโดยการให้บุคคลที่คาดว่าจะลงสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวได้ออกงานต่างๆ ในนามของตน เช่น ไปเปิดตัวตามหมู่บ้านต่างๆ แทนตน ให้ไปมอบเงินช่วยเหลือต่างๆ แทน จนบุคคลดังกล่าวมีบทบาทเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน และสามารถได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหาร

และสมาชิกสภาท้องถิ่นในปัจจุบัน ได้หลายคนซึ่งทำให้เป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในระบบเครือข่ายนักการเมืองระดับล่างจากการช่วยเหลือของนักการเมืองระดับชาติในพื้นที่ซึ่งจะทำให้เกิดการช่วยเหลือกันและกันในการรักษาสถานะและให้ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่างๆที่มีการเลือกตั้งอีกด้วย (วิชัย สามิตร, 2555)

5. บทบาทในช่วงหลังจากหมดวาระทางการเมือง

สำหรับผู้แทนฯ ที่หมดวาระทางการเมืองแล้ว ได้มีบทบาทการทำหน้าที่ในการพัฒนาจังหวัดแตกต่างกันไป ซึ่งจะอธิบายดังตัวอย่างต่อไปนี้

กรณี นายสามารถ รัตนประทีปพร มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมโดยการตั้งมูลนิธิของตนเองเพื่อช่วยเหลือสังคมในนาม “มูลนิธิรัตนประทีปพร” มีที่ตั้งที่อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยเขามีความคาดหวังว่าจะทำตามความตั้งใจของตนที่จะทำงานด้านนี้ในชีวิตบั้นปลาย ในด้านการเมืองนั้นแม้ปัจจุบันจะไม่มีบทบาทใดๆ แต่ก็ยังเล่าประสบการณ์และเรื่องราวทางการเมืองที่ตนเองพบมาให้ผู้อื่นมีความเข้าใจอยู่เป็นประจำ (สามารถ รัตนประทีปพร, 2555)

ส่วนนายสรชาติ สุวรรณพรหม หลังจากหมดตำแหน่งการทางการเมือง ก็ได้ไปศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต แต่ในส่วนการเมืองนั้น นายสรชาติ ไม่เคยทั้งการเมือง ไม่เคยทั้งฐานเสียงจังหวัดหนองบัวลำภู มีโอกาสนายสรชาติ จะเดินทางกลับไปจังหวัดหนองบัวลำภูบ้านเกิดเพื่อไปพูดคุยหรือชี้แจงให้ผู้นำชุมชนโดยเฉพาะกำนัน-ผู้ใหญ่บ้านทราบถึงความเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ เนื่องจากการอาศัยความเป็นนักวิชาการและมีประสบการณ์ทางการเมือง ทำให้นายสรชาติ มีบทบาทในการเข้าไปเป็นกรรมาธิการวิสามัญในคณะกรรมการต่างๆ ของสภาผู้แทนราษฎร ทำให้เห็นเหตุการณ์และการเคลื่อนไหวต่างๆ ในส่วนกลางที่สามารถไปถ่ายทอดให้บุคคลระดับผู้นำชุมชนในจังหวัดหนองบัวลำภูได้เข้าใจและสามารถสื่อสารต่อไปยังชาวบ้านในพื้นที่ได้ (สรชาติ สุวรรณพรหม, 2555)

ส่วนนายไพรัช นุชิต แม้ปัจจุบันจะไม่ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง แต่ในระดับจังหวัดหนองบัวลำภูต้องถือว่านายไพรัช เป็นผู้นำด้านประชาสังคมของจังหวัด คนสำคัญคนหนึ่ง ทั้งนี้ นายไพรัช ถูกเชิญให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ในฐานะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) ประธานสมาคมผู้ปกครองโรงเรียนหนองบัววิทยายน กรรมการสภาหอการค้าจังหวัด กรรมการสภาอุตสาหกรรมจังหวัด และกรรมการวิทยาลัยชุมชนหนองบัวลำภู ทำหน้าที่พิจารณาและเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหน่วยงาน สังคมและที่สำคัญคือรักษาผลประโยชน์ของชาวจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งนี้เขาเห็นว่า เนื่องจากหนองบัวลำภูเป็นจังหวัดเล็ก ราชการบริหารส่วนกลางจึงมองข้ามความสำคัญของจังหวัด อีกทั้งผู้บริหารและข้าราชการที่มาประจำอยู่ในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นที่หวังเข้ามารับตำแหน่งหรือรอเกษียณอายุราชการ ทำให้ไม่กระตือรือร้นที่จะทำงานเพื่อตอบสนองชาวหนองบัวลำภูอย่างจริงจัง จังๆ โครงการการพัฒนาจังหวัดที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นำมาจากรัฐบาลส่วนกลาง ผู้บริหารของจังหวัดและข้าราชการที่รับผิดชอบทำการบริหารงบประมาณให้หมดไปโดยไม่เกิดผลสัมฤทธิ์กับชาวหนองบัวลำภูอย่างแท้จริง ด้วยบุคลิกของเขาที่เป็นคนพูดตรง กล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าดำเนินการตรวจสอบหากพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้นจากข้าราชการในพื้นที่ ดังนั้นทำให้เขายังถือว่าเป็นอดีตผู้แทนฯ ที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของชาวหนองบัวลำภูมาจนถึงทุกวันนี้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาบทของของผู้แทนฯ ในการพัฒนาจังหวัดหนองบัวลำภู โดยจำแนกบทบาทด้านการพัฒนาพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การผลักดันพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู 2) การสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งสาธารณูปการ เช่น ถนน คลอง สะพาน ไฟฟ้า 3) การให้ความช่วยเหลือประชาชนในกิจกรรมต่างๆ เช่น งานประเพณี งานบุญ งานศพ เป็น

ต้น 4) การสนับสนุนการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น การให้คำแนะนำ การให้บทบาท การประสานงบประมาณ เป็นต้น และ 5) การให้ความช่วยเหลือหลังจากหมดตำแหน่งทางการเมือง เช่น การตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสังคม การเป็นผู้นำเครือข่ายประชาสังคมในจังหวัด เป็นต้น พบว่า บทบาทของผู้แทนฯ ในการพัฒนาด้านต่างๆ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำความต้องการของประชาชนไปเสนอให้รัฐบาลได้ทราบและนำนโยบายของรัฐบาลไปแจ้งหรือสื่อสารให้ประชาชนทราบ และทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน โดยมีหน้าที่สอดส่องดูแลและคอยไต่ถามความทุกข์ความสุขของราษฎร และหมั่นไปเยี่ยมเยียนราษฎรที่เลือกตนขึ้นมาหากประชาชนเดือดร้อนหรือมีความต้องการใดๆ ก็จะได้ให้รัฐบาลหาทางช่วยเหลือ (สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว, 2525: 214) ส่วนบทบาทด้านออกกฎหมายต่างๆ เพื่อใช้เป็นหลักหรือกรอบในการบริหารประเทศ การควบคุมรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร เพื่อให้รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา หรือปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน นั้นค่อนข้างไม่มีความโดดเด่นเท่าที่ควร เพราะบรรดาผู้แทนฯ ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการรักษาฐานเสียงในพื้นที่ การลงพื้นที่ของผู้แทนฯ หรือตัวแทนเพื่อเป็นประธานฯหรือเป็นผู้ร่วมงานกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่ งานบุญประเพณี งานบวช งานศพ หรืองานอื่น เพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสเข้าพบและปรึกษาขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้เพราะผู้แทนฯ ส่วนใหญ่ต่างเข้าใจบริบทของสังคมการเมืองในพื้นที่ของตนเป็นอย่างดีที่จะต้องเป็นคนทำงานให้ชาวบ้านมากกว่าการรักษาผลประโยชน์ในฐานะผู้แทนระดับชาติในส่วนของงานรัฐสภา เพราะหากผู้แทนฯ หนองบัวลำภูทำเช่นนั้นก็ไม่มีความประโยชน์อะไร เพราะแท้ที่จริงชาวบ้านต่างชื่นชอบผู้แทนฯ ที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวบ้าน ไปไหนมาไหนเห็นหน้าค่าตาลอด มีงานหรือกิจกรรมอะไรได้ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับ กนก วงษ์ตระหง่าน (2530: 59-60) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทในการเป็นผู้แทนฯ ในลักษณะการเป็นตัวแทนของผู้ออกสิทธิเลือกตั้งที่เลือกตนเป็นผู้แทนฯ ซึ่งลักษณะนี้ผู้แทนฯ จังหวัดหนองบัวลำภูมี

บทบาทในการทำหน้าที่ลักษณะดังกล่าวได้เป็นอย่างดีกล่าวคือ ผู้แทนฯ ส่วนใหญ่ จะต้องให้ความสำคัญต่อผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตของตน การทำหน้าที่และบทบาทของผู้แทนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความพอใจ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน เพราะผู้แทนคือตัวแทนของเขตเลือกตั้งของตนตามที่ได้เสนอไว้

เอกสารอ้างอิง

กนก วงษ์ตระหง่าน. 2530. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์. 2555. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (สัมภาษณ์), 5 กันยายน 2555.

ไชยา พรหมา. 2555. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.(สัมภาษณ์), 2 มิถุนายน 2555.

พัฒนา เรือนใจดี. 2553. กฎหมายพรรคการเมือง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พิษณุ หัตถสงเคราะห์. 2555. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (สัมภาษณ์), 19 กันยายน 2555.

ไพรัชชิต. 2555. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. (สัมภาษณ์), 25 มิถุนายน 2555.

สมเกียรติ วันทะนะ. 2555. กำเนิดและความเปราะบางของเสรีประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรชาติ สุวรรณพรหม. 2555. อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.(สัมภาษณ์), 7 กรกฎาคม 2555.

สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. 2525. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: มิตรนภาพการพิมพ์.

สามารถ รัตนประทีปพร. 2555. อดีตสมาชิกวุฒิสภา. (สัมภาษณ์), 7 สิงหาคม 2555.

วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์

ปีที่ 1 เล่มที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2555)

สุภางค์ ฉันทวานิช. 2542. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย สามิตร. 2555. **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร**. (สัมภาษณ์), 4 มิถุนายน 2555.